

Adviezen voor een actief Buitenlands Beleid

Reactie op de begrotingen voor 2015
van BuZa en BHOS

23 oktober 2014

Over PAX

PAX staat voor vrede. Samen met mensen in conflictgebieden en betrokken burgers in Nederland werkt PAX aan een menswaardige en vreedzame samenleving, overal in de wereld.

PAX brengt mensen bij elkaar die voor vrede durven te gaan. Iedereen die in vrede gelooft, kan iets voor vrede doen: van kleine tot grote activiteiten. Wij geloven dat al die beetjes durf uiteindelijk een wereld dichterbij brengt die een veilige plek is voor alle mensen.

PAX werkt aan vrede in conflictgebieden vanuit de kernwaarden menselijke waardigheid en solidariteit met vredesactivisten en slachtoffers van oorlogsgeweld. Bij het voorkomen en oplossen van gewapende conflicten staat voor ons het beschermen van burgers en hun veiligheid voorop.

Over deze hand-out

PAX brengt dit jaar opnieuw een commentaar uit op de Memories van Toelichting van de begrotingen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. Wij beperken ons commentaar tot de thema's die raken aan de missie van PAX, namelijk wereldwijde vrede en veiligheid. Onze reactie is geworteld in de dagelijkse praktijk van ons werk op gebied van veiligheid en ontwapening en de programma's die wij samen met onze partnerorganisaties uitvoeren in fragiele en repressieve staten.

Foto

Petterik Wiggers

Een publicatie van

PAX, Nederland

Neem voor meer informatie contact op
info@paxforpeace.nl.

Leeswijzer

PAX brengt dit jaar opnieuw een commentaar uit op de Memories van Toelichting van de begrotingen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking.

Wij beperken ons commentaar tot de thema's die raken aan de missie van PAX, namelijk wereldwijde vrede en veiligheid. Onze reactie is geworteld in de dagelijkse praktijk van ons werk op gebied van veiligheid en ontwapening en de programma's die wij samen met onze partnerorganisaties uitvoeren in fragiele en repressieve staten.

Dit commentaar kan worden gebruikt als een "menu a la carte". In de inhoudsopgave vindt u een overzicht van onderwerpen. Per onderwerp verwijzen wij naar teksten uit de Memories van Toelichting. Na een analyse doen wij vervolgens aanbevelingen die naar ons oordeel relevant zijn voor het Nederlandse beleid.

Wij hopen dat de verschillende Tweede Kamerfracties bij behandeling van de begrotingen hun voordeel zullen doen met onze aanbevelingen ten behoeve van een kwaliteitsvol en inhoudelijk debat over internationale samenwerking. ♦

Inhoudsopgave

1.	Inleidend	5
	Investeer in vredesopbouw en diplomatie	5
2.	Conflicten in de wereld	7
	2.1 Bescherming burgers	7
	2.2 Israël en de bezette Palestijnse gebieden	7
	2.3 ISIS crisis.....	8
	2.4 Syrië	10
	2.5 SSR in Libanon.....	10
	2.6 Soedan	11
3.	Maatschappelijk verantwoord ondernemen	13
	3.1 Bedrijfsleven en zorgplicht	13
	3.2 IMVO Convenanten	13
4.	Ontwapening.....	16
	4.1 Nucleaire ontwapening	16
	4.2 Killer robots.....	17
	4.3 Wapembargo Zuid-Soedan	18
	4.4 Clustermunitie	19
	4.5 Explosieve wapens.....	20
5.	Randen van Europa.....	21
	5.1 Oekraïne	21
	5.2 MATRA-programma en civil society	22
6.	Een slagvaardige VN	24

1. Inleidend

Investeer in vredesopbouw en diplomatie

“De recente instabiliteit en internationale crises, met als dieptepunt de tragedie met MH17, illustreren eens te meer het toenemende belang van de Nederlandse inzet op vrede en veiligheid en het beslag dat dit legt op het ministerie en het postennet in het bijzonder. De recente bezuinigingen en inkrimpingen hebben echter blootgelegd dat de capaciteit van het ministerie om op mondiale ontwikkelingen en crises te reageren tot een minimum is gedaald.”
MvT BuZa pagina 17

Een actief buitenlands beleid, gericht op vrede en veiligheid in landen en regio's waar deze in het gedrang zijn, is relevant en in ons belang" (troonrede 2014), zo stelt het kabinet in de Troonrede 2014. In de miljoenennota ontbreekt echter volgens PAX een geloofwaardige aanzet voor een langetermijnstrategie waarmee Nederland kan bijdragen aan internationale oplossingen voor het oorlogsgeweld dat steeds dichterbij Europa komt.

Na een zomer vol geweld verwacht PAX een miljoenennota die minder reactief is en een aanzet geeft voor een doordachte politieke strategie voor vrede en veiligheid in onzekere tijden. In plaats van strategische investeringen in de Nederlandse diplomatie kiest de regering voor symbolische verhogingen van het Defensiebudget en van het noodhulpbudget. Dat lijkt des te meer op symptoombestrijding omdat op de post “Rechtsstaatontwikkeling, Wederopbouw, Vredesopbouw, Versterkte Legitimiteit van Democratische Structuren en Tegengaan van Corruptie” juist 50 miljoen bezuinigd wordt (artikel 4.3, BuHaOs).

Burgerinitiatieven zijn essentieel voor veranderingen van binnenuit en voor een inclusieve politiek in landen als Irak, en dat ziet PAX onvoldoende terug in de begroting. PAX is blij met de voorgenomen versterking van de diplomatie en ambassades in (nabije) conflictregio's, maar hoopt dat de Tweede Kamer zal pleiten voor het verder verruimen van de financiële middelen daarvoor (motie Van Ojik) evenals voor de ondersteuning van civiele groepen die een essentiële bijdrage leveren aan veranderingen van binnenuit in conflictregio's.

Het begrotingsdebat moet niet enkel gaan over symptoombestrijding en korte termijn maatregelen. Meer dan ooit is er behoefte aan een fundamenteel debat over de politieke strategie in het Midden-Oosten en tegenover Rusland. Welke lessen trekken wij uit militaire mislukkingen en politieke fiasco's in het Midden-Oosten? Spelen handelsbelangen een steeds grotere rol ten koste van diplomatie en wat zijn daarvan de gevolgen? Welke politieke strategie hebben we om gewapend geweld te beteugelen en burgers te beschermen? Meer dan ooit is daarover politiek debat noodzakelijk.

Aanbevelingen

PAX verzoekt de regering om:

- ◆ De voorgenomen bezuiniging van 50 miljoen euro op artikel 4.3 “Rechtsstaatontwikkeling, Wederopbouw, Vredesopbouw, Versterkte Legitimiteit van Democratische Structuren en Tegengaan van Corruptie” terug te draaien.
- ◆ Stem voor de aangehouden motie Van Ojik¹ ten behoeve van extra financiële middelen in te zetten voor de versterking van diplomatieke capaciteit ter bevordering van de internationale rechtsorde en vrede en veiligheid, en de economische positie van Nederland en dit te dekken uit de HGIS-middelen. ◆

¹ <http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail.jsp?id=2014Z16079&did=2014D32684>

2. Conflicten in de wereld

2.1 Bescherming burgers

“De bescherming van burgers staat wat Nederland betreft in 2015 centraal in discussies over mandaten van vredesmissies.”

MVT BuZa, pagina 11

PAX is verheugd dat de Nederlandse regering besloten heeft dat de bescherming van burgers nu een criterium is binnen het Toetsingskader voor uitzending van militaire missies. Het biedt alle betrokken partijen - regering, leden van de Tweede Kamer, diplomaten en militairen - een handvat om de bescherming van burgers te operationaliseren voor en tijdens conflicten, met als doel een Nederlands optreden dat daadwerkelijk is gericht op de bedreigingen waar burgers in fragiele en conflictlanden mee kampen. Dit stelt de hoogste eisen aan militaire strategieën en doctrines, aan de voorbereiding en training van Nederlandse militairen, en aan monitoring en rapportage over verplichtingen die voortvloeien uit bescherming van burgers.

Kennis over de veiligheidsbehoefte van burgers, met inachtneming van de specifieke behoeftes van vrouwen (VN Veiligheidsraad Resolutie 1325), kan de effectiviteit van missies, waaronder UNMISS, MINUSMA, MONUSCO, enorm vergroten. Toch investeren Nederland en de internationale gemeenschap hier onvoldoende in.

Aanbeveling

PAX verzoekt de regering om:

- ◆ Zich ervoor in te zetten dat er bij het opzetten van missies en gedurende de uitvoering daarvan in internationaal verband meer wordt geïnvesteerd in onderzoek naar de veiligheidsbehoefte van burgers, zodat de effectiviteit van die missies groter wordt.

2.2 Israël en de bezette Palestijnse gebieden

“Steeds vaker wordt het internationaal recht niet als uitgangspunt gezien, maar als een instrument dat naar eigen inzicht en belang wordt geïnterpreteerd. Een realistisch buitenlandbeleid is gebaseerd op aansprekende idealen, vrij van naïviteit. We moeten durven vertrouwen op onze waarden, die hun aantrekkingskracht en hun veerkracht keer op keer bewijzen.”

MvT BuZa pagina 6

De uitbarsting van geweld in Gaza tijdens de afgelopen zomer vergde 2205 dodelijke slachtoffers, onder wie meer dan 500 kinderen en tienduizend gewonden. Ook aan Israëliërs zijde vielen slachtoffers, zij het veel minder. Israël is niet uitsluitend verantwoordelijk, want ook

de raketaanvallen vanuit Gaza op Israel zijn misdadig. Maar als sterkste partij draagt Israel wel een hogere mate van verantwoordelijkheid voor het buitensporige geweld en het mislukken van de vredesonderhandelingen tot nu toe.

Het roer moet nu echt om. PAX heeft geen vertrouwen meer in een zoveelste ronde van onderhandelingen zolang de asymmetrie tussen het machtige Israel en de verzwakte Palestijnen voortduurt. Nederland en de EU zouden de asymmetrie moeten corrigeren en de positie van de onderliggende partij, de Palestijnen, moeten versterken. Alleen vanuit een situatie van machts-evenwicht is er op termijn zicht op een daadwerkelijk vredesproces.

De druk op Israel moet derhalve vergroot worden, o.a. via het uitbouwen van de eigenstandige positie van de EU, desnoods zonder de expliciete steun van de VS, inzake de illegale nederzettingen in de bezette Palestijnse Gebieden. Het internationaal recht is duidelijk: uit de illegale bezetting mag geen profijt getrokken worden. De EU moet dan ook, met een beroep op het internationaal recht, op geen enkele wijze meewerken met de Israëliëse nederzettingenpolitiek en dus ook geen handelswaar toestaan die daaruit afkomstig is.

Aanbevelingen

PAX verzoekt de regering om:

- ◆ Het voorbeeld van Zweden en het voorstel van zowel het Ierse Hogerhuis als het Britse Lagerhuis te volgen en de Palestijnse staat te erkennen;
- ◆ Zich sterk te maken voor een Europees verbod op invoer van producten uit de nederzettingen. Als dat niet haalbaar is, zou Nederland zich toch tenminste moeten inzetten voor herkenbare etikettering van dergelijke producten, zodat consumenten zelf in staat zijn te beslissen of zij wel of niet willen bijdragen aan de bezetting.

2.3 ISIS crisis

“De Arabische regio gaat gebukt onder een grote, diepgaande, permanente onrust. Daar zien we de opkomst van fundamentalistische en extremistische organisaties, die elkaar over grenzen weten te vinden. In Syrië en in Irak strijden terroristische organisaties voor een agenda die een rechtstreekse bedreiging is voor onze vrijheid en voor onze manier van leven. (...) De omwentelingen in de Arabische regio zijn een proces van lange adem, en vormen geen lineair proces – dat hebben we hebben gezien in Egypte, maar ook in Syrië en Irak.”
MvT BuZa pagina 8-9

Eerder² heeft PAX zijn zorgen uitgesproken over het gebrek aan een geloofwaardige politieke strategie in de bestrijding van ISIS. Minister Timmermans heeft het belang van een dergelijke (regionale) politieke strategie onderschreven in verschillende debatten, maar de operationalisering ervan blijft achter. Sleutelement in de strategie moet zijn de Irakese en Koerdische regeringen te bewegen tot een inclusief staatsbestel dat aan alle

² <http://www.paxvoorvrede.nl/actueel/nieuwsberichten/zonder-politieke-strategie-missen-f16s-hun-doel>

bevolkingsgroepen in Irak, inclusief minderheden en met name de Soennieten gelijke rechten toekent en die rechten beschermt.

Het bombarderen van ISIS kan burgerslachtoffers veroorzaken. De kans daarop neemt toe zodra ISIS zich schuilhoudt in bevolkte gebieden of burgers als schild gebruikt. PAX is erg bezorgd over berichten³ dat de VS de beperkingen op het bombarderen met drones heeft teruggedraaid in Syrië en Irak. Deze voorbehouden waren ingesteld om te voorkomen dat drone-aanvallen burgerslachtoffers zouden maken. De risico's op burgerslachtoffers met deze wapens zijn in Irak en Syrië toch al groter, omdat veiligheidsdiensten veel minder weten over de situatie op de grond dan in bijvoorbeeld Afghanistan. Het voorkomen van burgerslachtoffers is niet alleen een morele plicht. Minstens zo belangrijk is reële vrees dat burgerslachtoffers de radicalisering in Irak en Syrië versterkt en meer mensen in de armen van ISIS drijft.

Nederland heeft aangekondigd de Irakese krijgsmacht te zullen trainen. PAX heeft daarbij vraagtekens. De Irakese krijgsmacht schendt nog steeds het internationaal humanitair recht door dichtbevolkte gebieden te bombarderen, zoals in Fallujah, ook na verklaringen van Minister President Abadi dat het leger hiermee zou stoppen. Wat houden de voorgenomen plannen voor training van de nieuw op te richten "Iraqi Guards" in? Het is nog niet duidelijk welke vorm de nieuwe provinciale troepen van het Irakese leger precies gaan krijgen, maar aangekondigd is dat bestaande milities hierin zullen worden geïncorporeerd. Momenteel begaan deze milities in Irak volgens een rapport van Amnesty International⁴ op grote schaal mensenrechtenschendingen en oorlogsmisdaden.

Aanbevelingen

PAX verzoekt de regering om:

- ◆ In dialoog te treden met:
 - o de Irakese regering om initiatiefwetgeving op gebied van de bescherming van rechten van minderheden die vorig jaar is ontwikkeld en na één lezing in het parlement gestrand is vanwege de regeringswisseling, weer op te pakken, goed te keuren en te implementeren;
 - o de Koerdische regering om wetgeving op gebied van de bescherming van rechten van minderheden te ontwikkelen.
- ◆ De minister van Buitenlandse Zaken zou zich binnen de internationale coalitie die strijdt tegen ISIS sterk moeten maken voor de oprichting van een "civilian casualty tracking cell" zoals de NAVO die ook heeft toegepast in Afghanistan. In algemene zin zou Nederland zich als lid van de coalitie op moeten stellen als pleitbezorger van robuuste maatregelen om burgerslachtoffers te voorkomen in de strijd tegen ISIS.
- ◆ In dialoog te treden met de Amerikaanse regering over het alsnog instellen van restricties gericht op het voorkomen van burgerslachtoffers bij drone-aanvallen op ISIS;

³ <http://news.yahoo.com/white-house-exempts-syria-airstrikes-from-tight-standards-on-civilian-deaths-183724795.html>

⁴ <http://www.amnesty.org/en/library/info/MDE14/015/2014/en>

- ◆ Internationaal te pleiten voor grondige screening van milities en juridische vervolging van begaande misdaden alvorens aan enige vorm van integratie van deze milities in het Irakese leger een bijdrage te leveren. Bevraag de regering kritisch op de inhoud van de aangekondigde plannen van de Nederlandse regering om de Irakese krijgsmacht te gaan trainen.

2.4 Syrië

“De omwentelingen in de Arabische regio zijn een proces van lange adem, en vormen geen lineair proces – dat hebben we hebben gezien in Egypte, maar ook in Syrië en Irak. De situatie kenmerkt zich door een hoge mate van onvoorspelbaarheid, grilligheid en hier en daar ongebreideld geweld.” MvT BuZa pagina 9

We mogen er niet aan wennen: het Assad regime bombardeert nog steeds stelselmatig burgerdoelen. Nadat de VN Veiligheidsraad in februari resolutie 2139 aannam, die dergelijke bombardementen sterk veroordeelde, zijn er geen betekenisvolle stappen meer tegen genomen. Recentelijk nam volgens nieuwsberichten de intensiteit van de bombardementen toe, hetgeen vermoedelijk samenhangt met de strijd die de internationale coalitie tegen ISIS ook in Syrië voert. Het belang van een politieke oplossing in Syrië blijft onverminderd groot. Zolang echter die oplossing niet in zicht is, zou de internationale gemeenschap eensgezind de druk op Assad moeten verhogen om te stoppen met het bombarderen van burgers, met name ook via zijn bondgenoten zoals Iran en Rusland.

Aanbevelingen

PAX verzoekt de regering om:

- ◆ Zich in internationaal verband in te zetten om in het bombarderen en uithongeren van burgers door het Assad regime zo breed mogelijk te veroordelen. Daarbij zouden ook Assad's bondgenoten Iran en Rusland onder druk gezet moeten worden om de bombardementen te veroordelen en Assad te bewegen ermee te stoppen.

2.5 SSR in Libanon

“Onder andere via de 3D-benadering draagt Nederland in conflictgebieden bij aan herstel van stabiliteit en opbouw van instituties, maar ook door in te zetten op Security Sector Reform (SSR) gezien de invloed van het veiligheidsapparaat op de bescherming van de bevolking.” MvT BHOS pagina 9

De regering noemt SSR als een prioriteit in conflictlanden zodat de staat haar taak kan vervullen om burgers te beschermen. In dat kader heeft Nederland steun toegezegd aan Libanon voor ondersteuning bij civiel-militaire samenwerking en grensbewaking. Echter, het Libanese leger is regelmatig betrokken bij mensenrechtenschendingen. Net voor de aankondiging van de steun werden bijvoorbeeld honderden Syrische vluchtelingen gearresteerd en werd hun tentenkamp in brand gestoken. Ook steunt Libanon het Assad regime in Syrië op verschillende manieren. Er bestaan dus risico's bij SSR steun aan Libanon.

Aanbevelingen

PAX verzoekt de regering om:

- ◆ Te voorkomen dat steun aan het Libanese leger leidt tot medeplichtigheid aan mensenrechtenschendingen in Libanon of oorlogsmisdaden in Syrië. Daarvoor moeten duidelijke en transparante voorwaarden gesteld worden en aan de Tweede Kamer verantwoording worden afgelegd.

2.6 Soedan

“Vrede en veiligheid voor ontwikkeling door het voorkomen en terugdringen van conflictsituaties; en het bevorderen van rechtstaatontwikkeling, wederopbouw, vredesopbouw, legitieme en democratische staatsstructuren en het bestrijden van corruptie. Tevens het verlenen van noodhulp ter leniging van humanitaire nood wereldwijd.” MvT BHOS pagina 50

“Het belang van de burger en de bescherming van de bevolking staan voorop. Belangrijk is dat staten daarbij zelf in de eerste instantie de verantwoordelijkheid hebben tot beschermen en dat de internationale gemeenschap hen daarbij moet ondersteunen. Nederland werkt nauw samen met verschillende partners (uit Afrika, Latijns-Amerika, Europa en regionale organisaties) om Responsibility to Protect in de praktijk vorm te geven. Soevereiniteit mag geen dekmantel voor mensenrechtenschendingen zijn.” MvT BuZa pagina 11

Begin september leek zich een lichtpuntje aan te dienen in de vorm van de ondertekening van een principeakkoord over de noodzaak van een inclusieve nationale dialoog in Soedan onder begeleiding van de Afrikaanse Unie. Nog geen drie weken later stelde de door het internationaal strafhof gezochte president al Bashir dat de gewapende oppositie niet aan de dialoog mee mag doen, de leider van de belangrijkste oppositiepartij niet meer welkom is in het land en dat een omvattend vredesakkoord voor het land niet tot de opties behoort.

De onveiligheid voor de mensen in Darfur lijkt alleen maar toe te nemen en meer dan 3 miljoen Darfuri's zijn afhankelijk van humanitaire hulp terwijl een politieke oplossing van het conflict nog altijd ver weg lijkt. Tegelijkertijd lijkt de regering een groot offensief in de staten Blue Nile en Zuid-Kordofan voor te bereiden en bombardeert de luchtmacht nog bijna dagelijks haar eigen

burgers in deze gebieden (zie kader), waarbij Khartoum een uithongeringstrategie lijkt te gebruiken en bombardementen intensificeert vlak voor het oogstseizoen. Desondanks hoor je in Europa maar weinig over deze mensonterende situatie.

In de ogen van PAX zijn dit geen signalen die een gesprek met Khartoum rechtvaardigen over bevordering van handel en investeringen en schuldenverlichting, zoals o.a. Duitsland voorstaat.

Een Kamermeerderheid heeft vorig jaar aan de minister gevraagd te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor *cross border* hulp naar met name Nuba Mountains en Blue Nile in Soedan (motie Omtzigt nr. 32). De regering heeft in haar Kamerbrief over Soedan van 11 juni en in het daaropvolgende schriftelijk overleg aangegeven ervoor te kiezen om geen *cross border* hulp te faciliteren vanwege verschillende risico's die het met zich mee brengt. Aangezien de nood zeer hoog is, en andere landen zoals Denemarken, Frankrijk en de Verenigde Staten wel kiezen voor *cross border* hulp en ook in Syrië *cross border* hulp plaats heeft, vinden wij dat het tijd wordt dat de regering haar afweging uitgebreid schriftelijk met de Kamer deelt zodat Kamer en minister hierover in discussie kunnen gaan.

Aanbevelingen

PAX verzoekt de regering om:

- ◆ Zich in internationaal verband sterk te maken voor strikte conditionering van bevordering van handel en investeringen en schuldenverlichting met Khartoum, dat in de ijskast moet blijven totdat Khartoum heeft voldaan aan de volgende voorwaarden:
 - De drie ongrondwettelijke veiligheidswetten (de 'national security law', de 'public order law' en de 'journalism and publication law') en het amendement op de Sudan Armed Forces Act moeten worden ingetrokken en burgers moeten hun recht op vreedzame demonstraties en vrije meningsuiting mogen uitoefenen;
 - Alle politieke gevangenen moeten worden vrijgelaten;
 - Khartoum stopt met het geweld tegen demonstranten; het bombarderen van burgerdoelen en staat onafhankelijke internationale waarnemers toe om dat te verifiëren;
 - Humanitaire toegang aan de getroffen humanitaire crisisgebieden wordt toegelaten.

- ◆ De afweging die zij maakt om niet over te gaan tot *cross border* hulp aan Soedan schriftelijk aan de Kamer uiteen te zetten en daarbij in te gaan op alle obstakels die zij ziet en de mogelijkheden om deze obstakels weg te nemen. Daarnaast zou zij ook in moeten gaan op de risico's van een inactieve opstelling en haar afweging leggen naast die van landen als Denemarken en de VS om wel *cross border* hulp te faciliteren. ◆

3. Maatschappelijk verantwoord ondernemen

3.1 Bedrijfsleven en zorgplicht

“Ook andere niet-statelijke actoren zijn voor het verankeren van rechten steeds belangrijker. Het bedrijfsleven is één van die partners. Zo wordt het actieplan bedrijfsleven en mensenrechten verder geïmplementeerd.” MVT BuZa pagina 12

Het actieplan bedrijfsleven en mensenrechten gaat ervan uit dat ondernemingen op vrijwillige basis mensenrechten zullen respecteren. Het actieplan gaat er aan voorbij dat ondernemingen moedwillig de mensenrechten kunnen negeren, of ervoor kiezen om van schendingen te profiteren. Uit onderzoek van SOMO blijkt bijvoorbeeld dat van de grote Europese bedrijven de grote meerderheid niet voldoet aan haar zorgplicht (due diligence) aangaande conflictmineralen.⁵ Het bedrijfsleven heeft echter de verantwoordelijkheid om zelf de mensenrechten te respecteren, bescherming van de mensenrechten door anderen te bevorderen en te laten zien dat zij dat doen. De UNGP zegt hierover dat bedrijven mensenrechtenschendingen moeten voorkomen of terugdringen wanneer die gelinkt zijn aan hun operaties, producten of hun zakenrelaties, ook als ze zelf niet aan deze schendingen hebben bijgedragen. De regeringen van de “home states” van deze bedrijven hebben op hun beurt de plicht om effectieve maatregelen te nemen om te zorgen dat bedrijven die vanaf hun grondgebied opereren niet bijdragen aan mensenrechtenschendingen.

Aanbevelingen

PAX verzoekt de regering om:

- ◆ In juni 2015, vier jaar na adoptie van de UN Guiding Principles, te evalueren in hoeverre het in Nederland gevestigde internationale bedrijfsleven aan zijn zorgplicht voldoet.

3.2 IMVO Convenanten

“Zo kan de handel in natuurlijke grondstoffen en mineralen een belangrijke stimulans zijn voor de economie, maar dat moet wel op een duurzame en inclusieve manier gebeuren. Economische vooruitgang is nodig, maar mag niet ten koste gaan van mens en milieu.” MvT BHOS pagina 8

“Verder agendeert de MVO Sector Risico Analyse MVO-kwesties die in de ketens van (midden- en klein)bedrijven urgent aandacht verdienen en beoogt bedrijven zo aan te sporen tot een

⁵ http://www.somo.nl/publications-nl/Publication_4003-nl/

proactieve benadering van risico's. Op basis van deze analyse zal een gesprek gestart worden met de geïdentificeerde sectoren om te bezien hoe de situatie verbeterd kan worden. De inzet is gericht, onder meer in nauw overleg met de SER, op structurele oplossingen in de vorm van MVO-convenanten." MvT BHOS pagina 12

De kwaliteit van het aanstaande IMVO convenant met energiebedrijven zal de lakmoesproef zijn voor het IMVO risico-sectorenbeleid van minister Ploumen. Gezien de grote omvang van de slachtofferproblematiek rondom de steenkoolmijnen in Cesar, Colombia achten wij het van groot belang dat effectieve genoegdoening en rechtsherstel van slachtoffers van mensenrechtenschendingen wordt opgenomen als belangrijke doelstelling van het steenkolenconvenant. Ook voor veel andere convenanten in sectoren waar mensenrechtenschendingen plaatsvinden in de keten is dit essentieel.

KPMG heeft een sector-risicoanalyse uitgevoerd om de belangrijkste risico's in de keten te identificeren. Helaas is er tot dusverre nog geen inzage in het hele onderzoek, maar op basis van beperkt beschikbare fiches per sector blijkt dat vooral door bedrijven erkende risico's en niet persé daadwerkelijke risico's in kaart zijn gebracht. Zo gaat het Energie Fiche geheel voorbij aan de meest pregnante mensenrechtenkwesitie die in de steenkoolwinning speelt, namelijk genoegdoening voor ten minste 3100 moorden, 240 verdwijningen en 60.000 gedwongen ontheemden in het mijnbouwgebied Cesar in Colombia, waar 46% van de door Nederland geïmporteerde steenkool vandaan komt. (Zie het PAX-rapport [The Dark Side of Coal](#)⁶.)

De SER heeft een helder referentiekader opgesteld voor het proces om tot de IMVO-convenanten te komen. De SER benadrukt het belang van een "betekenisvolle stakeholderdialog" en werkt dat verder uit. Ondermeer onderstreept de SER dat onafhankelijkheid en gelijkwaardige vertegenwoordiging binnen de governancestructuur van zo'n stakeholderdialog meer resultaat oplevert voor groepen die negatieve effecten ervaren. Ook benadrukt de SER het belang van het realiseren van (toegang tot) remedie omdat ook een belangrijke preventieve werking van uit kan gaan.

Aanbevelingen

PAX verzoekt regering en parlement om:

- ◆ Het steenkool/energieconvenant kritisch te beoordelen op de volgende criteria:
 - Heldere afspraken zijn gemaakt over individuele (per energiebedrijf, per mijn) transparantie aangaande de herkomst van de kolen;
 - Het betreft alle steenkool die energieproducenten verbranden, ook als die van de zogenaamde spotmarkt afkomstig zijn;

⁶ <https://actie.paxvoorvrede.nl/actie/stop-bloedkolen/>

- Energiebedrijven kopen niet in indien due diligence niet transparant en verifieerbaar is uitgevoerd door de kolenmijnen;
- De energiebedrijven geven individueel aan welke consequenties de uitkomsten van de audits hebben;

Indien het convenant niet aan deze criteria voldoet, stel dan de motie Vos in werking die transparantie over de herkomst van de steenkool verplicht stelt.

- ◆ Vraag van minister Ploumen de toezegging dat zij ernaar streeft in alle af te sluiten IMVO convenanten:
 - de doelstelling op te nemen te streven naar effectieve genoegdoening en rechtsherstel van slachtoffers van mensenrechtenschendingen, de derde peiler van de UN Guiding Principles;
 - naar bindende afspraken naar het voorbeeld van het textielakkoord Bangladesh; het verplichten van openbaarmaking van proces, uitkomst en consequentie van *due diligence* openbaar te maken;
 - en naar een sterker multi-stakeholderkarakter bij de tot standkoming van convenanten conform de aanbevelingen van de SER, o.a. op gebied van onafhankelijkheid en gelijkwaardige vertegenwoordiging in de governance-structuur van maatschappelijke actoren;
 - De Kamer moet aandringen op effectieve juridische ‘terugvalmechanismen’ zodra zelfregulering van de desbetreffende sectoren niet effectief blijkt te zijn. ◆

4. Ontwapening

4.1 Nucleaire ontwapening

“Ik moet eerlijk zeggen dat nucleaire ontwapening en non-proliferatie voor mij uiteindelijk toch wel een toetssteen voor mijn ministerschap is. Ik hoop dat dat nog lang mag duren, maar dat weet je in dit vak nooit. Ik hoop dat over vier jaar of zo lang mogelijk daarna de balans wordt opgemaakt en dat ik ook voor mezelf kan zeggen dat we als Nederland hier echt een bijdrage aan hebben kunnen leveren (...).” (29/1/2014, minister Timmermans tijdens overleg in Eerste Kamer)

Nu minister Timmermans voortijdig plaats maakt is de vraag aan de orde: Is de nieuwe minister ook bereid daadwerkelijke nucleaire ontwapening tot een toetssteen van zijn ministerschap te maken? En wat is de tussenstand, nu halverwege deze Kabinetsperiode. Heeft Nederland echt een bijdrage kunnen leveren aan nucleaire ontwapening en non-proliferatie? Welke concrete stappen heeft Nederland zelf gezet daartoe?

PAX constateert dat het dit Kabinet aan goede intenties niet ontbreekt, maar dat de concrete stappen vooralsnog uitblijven. Het resultaat na twee jaar is teleurstellend:

- ✓ Er is nog steeds geen openheid over kernwapens in Nederland;
- ✓ Er is nog steeds geen openheid over de kosten van kernwapens in Nederland;
- ✓ Nederland heeft niet het voortouw genomen om de VS te melden dat de tactische kernwapens uit Nederland verwijderd mogen worden;
- ✓ Er is nog geen helder tijdpad voor nucleaire ontwapening opgesteld.

Dit terwijl de wens van de meerderheid van de bevolking, getuige verschillende opiniepeilingen, onverminderd blijft om snel afstand te nemen van kernwapens. Hoopgevend is dat een groeiende groep landen oproept te komen tot een internationaal verbod op kernwapens, gezien de catastrofale humanitaire consequenties bij gebruik van deze massavernietigingswapens.

PAX is op 18 september jongstleden begonnen met een burgerinitiatief om een nationaal verbod op kernwapens in te stellen. Het Nederlandse Rode Kruis steunt dit initiatief vanwege de genoemde ernstige humanitaire gevolgen van kernwapens. Het Rode Kruis zet zich internationaal in voor een verbod op het gebruik en de eliminatie van kernwapens, omdat dit de beste manier is om de desastreuze gevolgen van een kernwapen explosie te voorkomen. Wij hopen de benodigde handtekeningen volgend jaar aan de Kamer aan te bieden. Het voorstel, dat pas **ná** de aanbieding besproken kan worden, vindt u op www.tekentegenkernwapens.nl.

Aanbevelingen

PAX verzoekt minister Koenders om:

- ◆ In navolging van minister Timmermans nucleaire ontwapening tot toetssteen van zijn ministerschap te maken en de Kamer te laten weten hoe hij dit concreet wil uitwerken.

4.2 Killer robots

“Bijdragen ter bevordering van ontwapening en wapenbeheersing en bestrijding van proliferatie van massavernietigingswapens, waaronder aan IAEA en OPCW.” MvT BuZa pagina 27

“Bovendien is het van belang te voorkomen dat met de opkomst van geopolitiek fouten uit het verleden worden herhaald – geen enkel land is bijvoorbeeld gebaat bij een nieuwe wapenwedloop.” MvT BuZa pagina 7

PAX dringt er bij de regering op aan dat Nederland zich in diverse multilaterale fora inzet voor een diplomatiek proces leidend tot een internationaal bindend verdrag tegen ontwikkeling en gebruik van volledig autonome wapens (of *lethal autonomous robotic systems* of *killer robots*). De race naar automatisering van oorlogsvoering is in volle gang en de proliferatie van gebruik en ontwikkeling van bewapende drones laat zien hoe belangrijk vroegtijdige discussie en daaraan gekoppelde regelgeving is. Daar waar bij bewapende drones nog een mens *in of on the loop* is, zal dit bij killer robots niet langer het geval zijn. Deze wapens zullen in staat zijn om zonder betekenisvolle menselijke controle zelfstandig doelwitten te selecteren en uit te schakelen.

PAX heeft in april 2013 de Stop Killer Robots Campagne mede opgericht.⁷ Het issue is zeer snel door vele staten – waaronder Nederland – opgepakt. De rapporten van de speciale VN rapporteur Heyns waren hierbij zeer behulpzaam.⁸ Hij roept hierin o.a. op tot een internationaal moratorium op deze wapens. Het issue is zowel in de VN Mensenrechtenraad als bij de VN in New York als bij de Conventie over Conventionele Wapens (CCW) in Geneve besproken. In de CCW is er in mei 2014 door meer dan 100 staten vier dagen informeel gesproken over dit onderwerp. Ook VN Hoofd voor Ontwapening, Angela Kane, sprak zich uit over de noodzaak voor snelle actie.⁹

⁷ Zie voor meer informatie over de positie van PAX: <http://www.stopkillerrobots.nl/>. Hier vindt u ook het laatste rapport van PAX inzake killer robots, almede een kort animatie filmpje dat de problematiek schetst.

⁸ http://www.ohchr.org/documents/hrbodies/hrcouncil/regularsession/session23/a-hrc-23-47_en.pdf.

⁹ https://s3.amazonaws.com/unoda-web/wp-content/uploads/2014/07/FINAL_HR_Remarks_ABDM_62_2-July-2014.pdf.

PAX realiseert zich terdege dat er nog veel onduidelijkheid is. Bijvoorbeeld over de vraag wat mogelijke criteria zijn voor betekenisvolle menselijke controle. Tegelijkertijd gaan de technologische ontwikkelingen razendsnel en is het van belang dat staten dergelijke ontwikkelingen voor zijn.

Aanbevelingen

PAX verzoekt de regering om:

- ◆ Net als het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten een nationale positie rondom killer robots te ontwikkelen;
- ◆ In alle daartoe relevante internationale forums de urgentie van dit issue weer te geven;
- ◆ Bij de jaarlijkse CCW vergadering in november 2014 te pleiten voor een mandaat om dit onderwerp opnieuw binnen de CCW te bespreken. Ditmaal uitvoeriger en specifiek. D.w.z. meer dan de 4 dagen die er in 2014 over gesproken werden en met een formeler mandaat;
- ◆ Aan te kondigen in de CCW dat het wellicht nu voor staten nog te vroeg is om consensus te verkrijgen over een onderhandelingsmandaat, maar dat dit wel het uiteindelijke doel is van de Nederlandse regering.

4.3 Wapenembargo Zuid-Soedan

“Ten slotte is er een aantal landen en regio's zoals Mali of Zuid-Soedan waar de randvoorwaarden voor groei en ontwikkeling, in het bijzonder veiligheid en effectieve rechtsorde, onder druk staan.” MvT BHOS pagina 7

Sinds het uitbreken van het geweld op 15 december 2013 in Zuid-Soedan, hebben alle betrokken partijen een breed scala aan wapens gebruikt om grove schendingen van de mensenrechten, oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid te begaan.

Samen met 30 Zuid-Soedanese en internationale organisaties, heeft PAX recentelijk een oproep¹⁰ gedaan aan de Intergovernmental Authority on Development (IGAD) en daarnaast ook een oproep¹¹ gesteund aan de AU Commission of Inquiry ten behoeve van een onmiddellijk en alomvattend en bindend wapenembargo tegen Zuid-Soedan, met het oog op de bescherming van burgers. Al het mogelijke moet worden gedaan om te voorkomen dat er nog meer wapens

¹⁰ <http://news.yahoo.com/rights-groups-call-sudan-arms-embargo-end-atrocities-070735293.html>

¹¹ <http://www.paxforpeace.nl/stay-informed/news/urgent-call-for-a-comprehensive-arms-embargo-to-south-sudan>

naar Zuid-Soedan gaan. Steun van de IGAD, dat vredesonderhandelingen faciliteert en waarin Zuid-Soedan's buurlanden vertegenwoordigd zijn, voor een wapenembargo is belangrijk. Uiteindelijk is ook een VN Wapenembargo nodig. Vanuit de EU geldt al sinds 1994 een wapenembargo tegen Soedan, dat sinds 2011 ook voor Zuid-Soedan van kracht is.

Aanbevelingen

PAX verzoekt de regering om:

- ◆ Zich in internationaal verband (eventueel met de EU als vehikel) krachtig in te zetten voor een alomvattend en bindend VN Wapenembargo tegen Zuid-Soedan.

4.4 Clustermunitie

*“Bijdragen ter bevordering van ontwapening en wapenbeheersing en bestrijding van proliferatie van massavernietigingswapens, waaronder aan IAEA en OPCW.”
MvT BuZa pagina 27*

PAX dringt er bij de regering op aan dat Nederland zich in bilaterale en multilaterale fora blijft inzetten voor de universalisatie van de Conventie inzake Cluster Munitie (CCM). De CCM telt 114 aangesloten landen, waarvan er 86 staten het verdrag hebben geratificeerd. In september 2015 vindt in Dubrovnik, Kroatië, de First Review Conference van de CCM plaats, een belangrijk graatmeter voor de voortgang van de conventie.

Aanbevelingen

PAX verzoekt de regering om:

- ◆ In aanloop naar de Review Conference in Kroatië bij landen die nog geen lid zijn erop aan te dringen dat zij zich zo spoedig mogelijk aansluiten.
- ◆ Onder diens artikel 21-verplichtingen, landen te ontmoedigen clustermunitie te gebruiken. Het is van groot belang dat Nederland ook ten tijde van (gezamenlijke) militaire interventies deze norm uit blijft uitdragen. Nederland dient er derhalve ook bij bondgenoten op aan te dringen dat zij onder geen enkele omstandigheid clustermunitie zullen inzetten.

4.5 Explosieve wapens

“Het belang van de burger en de bescherming van de bevolking staan voorop. Belangrijk is dat staten daarbij zelf in de eerste instantie de verantwoordelijkheid hebben tot beschermen en dat de internationale gemeenschap hen daarbij moet ondersteunen.” MvT BuZa pagina 11

“Bijdragen ter bevordering van ontwapening en wapenbeheersing en bestrijding van proliferatie van massavernietigingswapens, waaronder aan IAEA en OPCW.” MvT BuZa pagina 27

“Bijdragen ter bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband, waaronder bijdragen aan crisisbeheersingsoperaties van de VN.” MvT BuZa pagina 27

Met de afschuwelijke gevolgen van de bombardementen van het afgelopen jaar in Syrië, Irak, Gaza en Oekraïne duidelijk op het netvlies, dringt PAX er bij de Nederlandse regering met klem op aan zich uit te spreken tegen het gebruik van explosieve wapens in bevolkte gebieden.

Tegelijk zou Nederland mee moeten werken aan het opstellen van een internationale standaard die gebruik van explosieve wapens in bevolkte gebieden verder inperkt dan thans verplicht onder de beginselen van het oorlogsrecht (proportionaliteit, onderscheid en voorzorg). De recente geschiedenis laat keer op keer zien hoe het oorlogsrecht ontoereikend is voor een effectieve bescherming van burgers. Zo'n internationale norm zou tot stand kunnen komen door bijvoorbeeld de uitwisseling van *best practices*. Nederland zou in dat verband een voorbeeld kunnen stellen door openheid te geven ten aanzien van de normen die Nederland in dat opzicht zelf handhaaft in militaire operaties.

PAX is mede oprichter van het International Network on Explosive Weapons (INEW), dat in internationaal verband hiervoor ijvert. INEW voelt zich gesterkt door de Secretaris-generaal van de VN die zich recent in vergelijkbare bewoordingen uitliet.¹²

Aanbevelingen

PAX verzoekt de regering om:

- ◆ Zich publiek uit te laten over het gebruik van explosieve wapens in bevolkte gebieden en het enorme menselijk leed dat daarmee gepaard gaat;
- ◆ Zich te committeren aan een streven om het gebruik van explosieve wapens in bevolkte gebieden te voorkomen en dit streven publiek te delen;
- ◆ Actief steun te verwerven van andere staten voor zo'n commitment. ◆

¹² OCHA/NV/188/2014, 1 oktober 2014. Van dit document is nog geen webversie beschikbaar.

5. Randen van Europa

5.1 Oekraïne

“Het bevorderen van de Nederlandse en internationale veiligheid en stabiliteit door doelgerichte bilaterale en multilaterale samenwerking en het bevorderen van democratische transitie in prioritaire gebieden, vooral in de ring rond Europa.” Mvt BuZa pagina 26

PAX steunt de eensgezinde en uiterst kritische reactie van de EU op de destabiliserende rol van Rusland in Oekraïne inclusief de sancties die volgens een escalatiemodel steeds strenger zijn geworden. Deze kritische positie mag echter niet afleiden van de intern Oekraïense problemen, die de EU te lang niet heeft willen benoemen. Het Oekraïense staatsbestel kenmerkt zich door corruptie en machtsmisbruik en is niet in staat om een inclusieve samenleving te garanderen waarin mensenrechten worden gegarandeerd voor alle Oekraïners. Daardoor is de samenleving kwetsbaar voor – reële en gerichte – pogingen om bestaande verdeeldheid aan te wakkeren. Aanknopingspunt voor EU beleid zijn de talrijke initiatieven van burgers die hun dagelijkse problemen zelf trachten op te lossen door zich dwars door taalkundige, etnische en andere scheidslijnen te organiseren.

Oekraïne ontwikkelt zich momenteel tot een staat met een steeds dubieuzere mensenrechtenrecord. Amnesty International bracht in oktober een rapport¹³ uit over buitengerechtigde executies van zowel de Oekraïense regering als ook de rebellen. En volgens Human Rights Watch, net als PAX oprichter van de Cluster Munition Coalition, zijn er serieuze aanwijzingen dat de Oekraïense regering verantwoordelijk is voor wijdverbreid gebruik van clustermunities¹⁴ in Oost-Oekraïne. Ook zijn er bewijzen dat de rebellen clustermunitie hebben ingezet. Gebruik van clustermunitie, door wie en waar dan ook is onacceptabel.

Het associatieakkoord van de EU met Oekraïne is inmiddels deels van kracht. In dit associatieakkoord is een mensenrechtenclausule (artikel 2) opgenomen die essentieel element is van het akkoord. Dit betekent dat serieuze schendingen van mensenrechten juridisch uitgelegd kunnen worden als een eenzijdige schending van het akkoord. De buitengerechtigde executies en de inzet van clustermunities zijn mogelijk aanleiding om de mensenrechtenclausule in werking te laten treden.

Aanbevelingen

PAX verzoekt de regering om:

- ◆ Zich via de EU in te zetten voor een tweesporenbeleid voor Oekraïne:

¹³ <https://www.amnesty.nl/sites/default/files/public/eur500422014.pdf>

¹⁴ <http://www.hrw.org/news/2014/10/20/ukraine-widespread-use-cluster-munitions>

- **Open naar de samenleving:** Reik de hand uit naar de Oekraïense bevolking, van wie een groot deel duidelijk heeft gemaakt deel te willen uit maken van de Europese waardengemeenschap; en investeer in positieve publiekscampagnes over de EU, maatschappijopbouw en leiderschaps- en uitwisslingsprogramma's;
- **Kritisch naar de overheid:** Maak in de richting van de Oekraïense regering duidelijk het staatsbestel nog heel erg ver verwijderd is van de Kopenhagencriteria voor toetreding tot de EU. De EU kan en wil Oekraïne daarmee op weg helpen, maar de weg is erg lang. Benadruk dat de destabiliserende rol van Rusland onder geen beding een alibi kan vormen voor de ernstige mensenrechtenschendingen waarvoor zij steeds meer verantwoordelijk lijkt te zijn.
- ◆ Meer te investeren in maatschappijopbouw en het MATRA programma meer toe te spitsen op het lokale niveau en hervormingen die daar vanuit gaan en minder op top-down initiatieven vanuit / rondom Kiev. Deze hebben nauwelijks reële impact;
- ◆ Buitengerechtelijke executies en het gebruik van clustermunitie door de Oekraïense regering en rebellen scherp te veroordelen. Neem het initiatief om deze schendingen door de Oekraïense regering aan de orde te stellen in de EU Associatieraad met Oekraïne met een beroep op de mensenrechtenclausule in het Associatieakkoord;
- ◆ Er bij Oekraïne op aan te dringen dat zij toetreedt tot het Clustermunitieverdrag.

5.2 MATRA-programma en civil society

“Bijdragen ter bevordering van transitie in prioritaire gebieden, m.n. in de ring rond Europa: Matra-programma's in (Zuid)Oost-Europa en de Arabische region.” MvT BuZa pagina 27

“Conform toezegging tijdens het AO RBZ van 17 juni 2014 is een reservering gemaakt om het Matra-programma in 2015 te verbreden naar landen van het Oostelijk Partnerschap. Een beslissing over een structurele verbreding van het programma naar Oostelijk Partnerschap-landen maakt onderdeel uit van de besluitvorming over het vervolg van het Matra-programma na 2015. De uitkomst van de toegezegde Matra-evaluatie, voorzien begin 2015, zal daarbij worden betrokken. Ook het Matra-Zuid programma wordt momenteel geëvalueerd.” MvT BuZa pagina 27

Het MATRA-COPROL programma, dat gericht is op samenwerking tussen overheidsinstellingen, met slechts een ondersteunende rol voor *civil society organisations*, is gebaseerd op de vooronderstelling dat ook zonder actieve betrokkenheid van burgers en hun

organisaties versterking van de capaciteit van overheden mogelijk is. Op de technische dossiers moge dat mogelijk zijn, maar vooral waar politiek gevoelige kwesties zijn is dat niet het geval.

Uitbreiding van het MATRA-programma met de landen van het Oostelijk Partnerschap is een goed voorstel, maar zeker ook voor deze landen geldt dat een sterke rol voor het maatschappelijk middenveld mogelijk moet zijn. Als deze organisaties alleen in ondersteunende zin betrokken kunnen zijn, zal het rendement van het MATRA-programma beperkt zijn.

Kwaliteit van onafhankelijke rechtspraak, terugkeer van minderheden, professionele media, *dealing with the past*, dat zijn en blijven de meest gevoelige transitieprocessen – op de Westelijke Balkan, in de landen van de Oostelijke Partnerschap en van het Matra-Zuid programma.

Aanbevelingen

PAX verzoekt de regering om:

- ◆ Voor alle MATRA-regio's de ruimte voor mogelijke bijdragen en betrokkenheid van civil society organisaties te vergroten (vergelijkbaar met MATRA-oude stijl).
- ◆ Civil society organisaties uit te nodigen om een bijdrage te leveren aan de evaluatie van de MATRA-programma's. ◆

6. Een slagvaardige VN

“Voor grote mondiale vraagstukken komt de VN niet tot effectieve besluitvorming, en tijdens crises belandt het systeem al snel in een patstelling. Erkend moet worden dat op bepaalde dossiers sprake is van een legitimiteitscrisis. Toch belichaamt juist dat multilaterale stelsel internationaal erkende waarden en borgt het de afspraken die daaruit voortvloeien. Op dossiers als de post-2015 agenda speelt de VN een centrale en actieve rol. Nederland wil blijven investeren in versterking van dit stelsel. Daarom gaat de campagne voor een zetel in de VN-Veiligheidsraad voor de periode 2017–2018 volgend jaar onverminderd door. Met een zetel in de Veiligheidsraad kan het Koninkrijk invloed uitoefenen op het hoogste niveau en een directe bijdrage leveren aan een goed functionerende internationale rechtsorde.” MvT BuZa pagina 10-11

“Soevereiniteit mag geen dekmantel voor mensenrechtenschendingen zijn. De bescherming van burgers staat wat Nederland betreft in 2015 centraal in discussies over mandaten van vredesmissies.” MvT BuZa pagina 11

De patstelling en legitimiteitscrisis van de VN Veiligheidsraad, die door met name een Russisch veto niet in staat is gebleken adequaat op te treden vanuit de Responsibility to Protect (R2P) in bijvoorbeeld Syrië, onderstreept dat hervorming van de VN Veiligheidsraad nodig is.

Frankrijk en Mexico hebben het voorstel ontwikkeld dat de vijf permanente leden van de VN-Veiligheidsraad een vrijwillige gedragscode aannemen om het gebruik van het vetorecht te beperken in gevallen van genocide, oorlogsmisdaden, etnische zuiveringen of misdaden tegen de menselijkheid. Nederland heeft dat voorstel omarmd.¹⁵

Aanbevelingen

PAX verzoekt de regering om:

Onverkort het voorstel te steunen dat de vijf permanente leden van de VN-Veiligheidsraad een vrijwillige gedragscode aannemen om het gebruik van het vetorecht te beperken in gevallen van genocide, oorlogsmisdaden, etnische zuiveringen of misdaden tegen de menselijkheid. Als Nederland lid zou worden van de Veiligheidsraad, zou Nederland nieuwe initiatieven moeten ontplooien om steun te creëren voor het desbetreffende Frans/Mexicaanse voorstel. ♦

¹⁵ <http://www.globalr2p.org/media/files/netherlands-transcribed.pdf>